

28/12/2015

נייר עמדה - החלטת מועצה הרבנות הראשית בנושא מזונות

ב 1 בדצמבר 2015 סערה התקשורת סביב החלטה "מהפכנית" של מועצת הרבנות הראשית, שאף הוצגה כלא פחות מ"תקנה חדשה"¹. נטען בתקשורת כי בשל ההחלטה/תקנה הני"ל, מעתה יש להתחשב גם ביכולת הכלכלית של האם בקביעת גובה מזונות הילדים.

FOUNDERS:

S. Daniel & Ewa Abraham
Joseph Alexander Foundation
Aharon & Rachel Dahan
Charles Dimston
Jesselson Family
Mordecai & Monique Katz
Gershon & Carol Kekst
Rose & Louis Klosk Fund
Sisel Klurman
Don & Jane Stern Lebell
Evelyn Gruss Lipper
Bernard & Estelle Marcus
Dennis Mehiel
Jack & Gitta Nagel
Joyce Saffir
Irving & Helen Schneider
Stephen Schwartz-
Brookdale Foundation Group
John & Marianne Slade
Abraham Spiegel
Jerome & Ellen Stern
Sigmund & Rose Strochlitz

לצערנו לפרסום התקשורת רחב ההיקף לא לווה פרסום של נוסח ההחלטה שנתקבלה. רק לפני מספר ימים התפרסמה ההחלטה ובאופן מפתיע עולה כי בהחלטה שיצאה מידי מועצת הרבנות הראשית אין כל חידוש משמעותי.

תחילה, יש להדגיש כי מדובר בהחלטה מטעם מועצת הרבנות הראשית ולא בתיקון תקנה חדשה. ההבדל בין תקנה להחלטה הינו מהותי שכן בעוד שלתקנה שהותקנה על ידי מועצת הרבנות הראשית ישנו מעמד משפטי מחייב והן הופכות להיות למעשה חלק מן הדין המחייב במדינה², החלטותיה לא זוכות לאותו המעמד.

לגופה של ההחלטה, נציין כי חלק נכבד ממנה עוסק בהכרזה כי מועצת הרבנות הראשית בוחרת שלא להכריע בסוגיה האם חיוב אב במזונות ילדיו מעל גיל 6 הינו חיוב מוחלט בר-כפייה מכוח הדין או רק מכוח דיני הצדקה. לשיטתנו, סוגיה זו הוכרעה כבר בתקנות הרבנות הראשית משנת תש"ד אשר קבעו באופן מפורש ושאינו משתמע לשתיה פנים כי החיוב הינו מכוח הדין³. אם סבורה מועצת הרבנות כי ניתן לפרש את תקנת הרבנות משנת תש"ד לשתיה פנים וכי "ישנה מחלוקת גדולה בין דייני ישראל" ביחס לתקנה, דווקא ראוי כי מועצת הרבנות, אשר תכליתה ויסודה הוא להכריע הכרעות הלכתיות, תבכר להכריע בסוגיה ולא להשאיר את המחלוקת על כנה. כאמור, מועצת הרבנות בחרה שלא לנקוט עמדה ברורה בשאלה זו.

בהמשך מוסיפה ההחלטה כי ללא קשר להכרעה בעניין מקור חיוב אב במזונות ילדים לאחר גיל 6, בכל מקרה יש להוסיף לשיקול הדעת גם את יכולתה הכלכלית של האם.

אלא שזהו בדיוק המצב שהיה קיים עד כה, הן בפסיקת בתי-הדין הרבניים הן בפסיקת בתי-המשפט לענייני משפחה! גם טרם החלטת מועצת הרבנות, השפיעה הכנסתה של האם על גובה דמי המזונות הנפסקים וזאת משום שעל האם מוטלת החובה להשתתף בשווה, ובהתאם

פרופ' רות הלפרין-קדרי,
ראשת המרכז, מייסדת

עו"ד עטרה קניגסברג-ראם,
מנכ"ל ראשונה, מייסדת

ד"ר גלית שאול, עו"ד
מנכ"לית

¹ <http://www.haaretz.co.il/news/education/1.2789210>

² <http://www.israelhayom.co.il/article/334959> <http://www.nrg.co.il/online/11/ART2/740/521.html>

³ 23/69 יוסף נ' יוסף, פ"ד כד(1) 792, בעמ' 810-809.

³ "כשם שמאז ומעולם עד היום הזה היה כח בית דין של ישראל יפה לחייב את האב בחיוב משפטי גמור, ולכופו בממונו ובכל הכפיות האפשריות החוקיות לפרנס את ילדיו ואת בנותיו עד הגיל של שש שנים, כך יהא מעתה ואילך כחם יפה לחייבו בחיוב משפטי גמור, ולכפו בממונו ובכל הכפיות האפשריות החוקיות לפרנס את בניו ואת בנותיו" (ההדגשה לא במקור).

להכנסתה, במימון צרכי הילדים שאינם הכרחיים, וזאת מכוח דיני הצדקה.⁴ כך שאנו מתקשים להבין היכן החידוש שבהחלטה? האם התכוונה מועצת הרבנות להרחיב את חובת האם מעבר לצרכים שאינם הכרחיים גם אל הצרכים ההכרחיים? במידה והתשובה חיובית מדוע לא נכתב כך במפורש, ובהתאם לאילו כללים יש להתחשב בהכנסתה של האם? אין בהחלטה כל כלל מנחה לאופן ומידת ההתחשבות. במיוחד בולטת בהעדרה התייחסות לזמני השהות של הילדים עם ההורים. היעלה על הדעת כי דמי המזונות של האב יופחתו בשל יכולתה הכלכלית של האם גם כאשר האב כלל אינו נוטל חלק כלשהו בגידול ילדיו?

לבסוף חותמת ההחלטה באמירה כי בכל מקרה חיובו של האב לזון את ילדיו הינו רק על הצרכים הקיומיים של הקטין, אך גם כאן שוב חוזרת ההחלטה על קביעות בסיסיות של הדין העברי וכל חידוש אין.⁵

לסיכום, קשה עד בלתי אפשרי להבין במה חידשה החלטת מועצת הרבנות הראשית מיום 30 בדצמבר 2015 ולחילופין כיצד יש ליישם החלטה זו.

דבר אחד שכן ניתן להבין מההחלטה היא כי מועצת הרבנות הראשית מכירה בכך ש"תנאי החיים השתנו" ויש להתייחס באופן שוויוני יותר לנשים, אך בוחרת ליישם את אותו יחס שוויוני רק בעניין המזונות. **אם ניתן למצוא פתרונות במסגרת ההלכה לייחס שיווני לנשים בפסיקת מזונות ניתן לעשות זאת גם לצורך פתרון בעייתן של עגונות, מסורבות הגט ובשאר תחומי ההלכה בהם קיימת אפליה כלפי נשים.**

בהקשר זה יצוין כי בעבר תיקנו קהילות ישראל תקנות שונות לטובת נשים⁶ אשר ניסו לשפר את מעמדן הנחות⁷ בדיני הנישואין והגירושין. כך נקטה גם מועצת הרבנות הראשית בתחילת דרכה ובעיקר בתקנות הרבנות משנת תש"י (1950),⁸ אך מאז לא תיקנה הרבנות הראשית כל תקנה לשיפור מעמדם של נשים.

האם לא ראוי היה כי בטרם (או לפחות במקביל) לעיסוק בשאלת על מי להטיל את החיוב במזונות הילדים, הייתה מועצת הרבנות מתקנת להרחיב את עילות הגירושין, להכשיר נשים לעדות ולדיינות⁹ ובשאר הנושאים בהן האפליה כנגד נשים הינה זועקת וברורה לעין כל?

FOUNDERS:

S. Daniel & Ewa Abraham
Joseph Alexander Foundation
Aharon & Rachel Dahan
Charles Dimston
Jesselson Family
Mordecai & Monique Katz
Gershon & Carol Kekst
Rose & Louis Klosk Fund
Sisel Klurman
Don & Jane Stern Lebell
Evelyn Gruss Lipper
Bernard & Estelle Marcus
Dennis Mehiel
Jack & Gitta Nagel
Joyce Saffir
Irving & Helen Schneider
Stephen Schwartz-
Brookdale Foundation Group
John & Marianne Slade
Abraham Spiegel
Jerome & Ellen Stern
Sigmund & Rose Strochlitz

פרופ' רות הלפרין-קדרי,
ראשת המרכז, מייסדת
עו"ד עטרה קניגסברג-ראם,
מנכ"ל ראשונה, מייסדת
ד"ר גלית שאול, עו"ד
מנכ"לית

⁴ בית מאיר סימן פב אות ה, שו"ת משפטי שמואל סימן יא. ראו גם בע"מ 5750/03 אוחנה נ' אוחנה, מיום 08.06.2005, פורסם בנבו; בע"מ 2433/04 צינובוי נ' צינובוי, מיום 2.10.2005, פורסם בנבו.

⁵ משנה תורה, אישות, פרק י"ג, הלכה ו', שולחן ערוך, אבן העזר סימן ע"ג, סעיף ו ובנו"כ שם.

⁶ התקנה הידועה ביותר היא תקנת הגאונים לעניין כפיית גט (תשובות הגאונים שערי צדק חלק ד' שער ד' סימן טו ובשו"ת מהר"ח אור זרוע (סי' קנה-קנז) ור' עוד בתקנות המובאות באברהם חיים פריימן סדר קידושין ונישואין (תש"ה).

⁷ "אינו דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת שהאשה יוצאת לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו" (בבלי, יבמות ק"ג ע"ב).

⁸ זרח ורהפטיג "תקנות הרבנות הראשית" הרבנות הראשית לנשים, שבעים שנה לייסודה 85 (תשס"ב).

⁹ ר' יצחק אייזיק הלוי הרצוג תחוקה לישראל על פי התורה כרך א' 39 (1989).